

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Θουκυδίδου, «Ιστορία» Γ 76-79

Τίτλος:

«Ξένες στρατιωτικές επεμβάσεις. Μέρος 2^ο:

Η ναυμαχία της Κέρκυρας»

ΣΤΑΘΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ξένες στρατιωτικές επεμβάσεις. Μέρος 2ο: Η ναυμαχία της Κέρκυρας.

Δημιουργός

Στάθης Παπακωνσταντίνου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Αύγουστος 2013

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι: Θουκυδίδου, «Ιστορία» Γ 76-79

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία [Λύκειο]

Νεοελληνική Γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα –

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Wiki του μαθήματος κλπ..

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του παρόντος σεναρίου απαιτείται αρχικά συστηματική εξοικείωση του διδάσκοντος με το λογισμικό «Η ναυμαχία της Κέρκυρας», ώστε να είναι σε θέση να κατευθύνει τους μαθητές στην εγκατάσταση και στη διδακτική αξιοποίησή του. Παράλληλα, τόσο ο εκπαιδευτικός όσο και οι μαθητές πρέπει να κατέχουν βασικές δεξιότητες πλοήγησης στο διαδίκτυο και χειρισμού εφαρμογών γραφείου. Επειδή η προσέγγιση των ενοτήτων αυτών θα έχει επαναληπτικό χαρακτήρα, επιβάλλεται, πριν από την έναρξη του σεναρίου, να έχει πραγματοποιηθεί αποτελεσματική γλωσσική κατάκτηση του κειμένου σε υψηλό βαθμό, καθώς, όπως θα διαπιστωθεί, στο σενάριο αξιοποιούνται όλες σχεδόν οι λέξεις του αρχαίου κειμένου. Το σενάριο προϋποθέτει, επίσης, εξοικείωση των μαθητών με το περιβάλλον εργασίας Wiki και προηγούμενη εμπειρία από ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες ερευνητικού τύπου. Προτείνεται, επίσης, το τμήμα να είναι ομοιογενές, χωρίς μεγάλες αποκλίσεις στη συμπεριφορά και τη σχολική επίδοση.

Η αίθουσα διδασκαλίας πρέπει να διαθέτει έναν υπολογιστή, βιντεοπροβολέα και σύνδεση με το διαδίκτυο, ενώ το εργαστήριο πρέπει να διαθέτει οκτώ περίπου σύγχρονες μονάδες στις οποίες θα έχει εγκατασταθεί το λογισμικό «Η ναυμαχία της Κέρκυρας» και διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας (για τη διευκόλυνση της εργασίας σε περιβάλλον Wiki).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο προκείμενο επαναληπτικού χαρακτήρα σενάριο οι μαθητές, παρακολουθώντας την οπτικοποιημένη απόδοση του κειμένου «Θουκυδίδης, “Ιστορία” Γ 76-79», τη συγκρίνουν με την εικόνα που οι ίδιοι είχαν σχηματίσει κατά τη διάρκεια της μεταφραστικής κατάκτησης του και ελέγχουν αν το λογισμικό βρίσκεται σε αραστή σύμπνοια με το αρχαίο κείμενο ή αν υπάρχουν υποκειμενικές οπτικές για τις οποίες θα μπορούσαν να υποδείξουν διαφορετικές προσεγγίσεις. Την οπτικοποίηση παρέχει το λογισμικό [«Η ναυμαχία της Κέρκυρας»](#) που έχει σχεδιαστεί πάνω στα βήματα του αρχαίου κειμένου. Μάλιστα, πριν από κάθε μεταβολή προηγείται το αρχαίο κείμενο, που συνοδεύεται και από την αντίστοιχη νεοελληνική μετάφραση, ώστε η πιστότητα της οπτικοποίησης να είναι ανιχνεύσιμη και ελέγξιμη. Αφού, λοιπόν, παρατηρήσουν το λογισμικό και μετουσιώσουν σε εικόνα τα νοήματα του αρχαίου κειμένου, διαδικασία που θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν καλύτερα την αλληλουχία των γεγονότων και τον ρόλο και τη δράση των προσώπων, στη συνέχεια με μια σειρά συνθετικών δραστηριοτήτων που θα τις αναρτήσουν στο Wiki του μαθήματος θα διερευνήσουν το ρόλο και τη συμβολή των πρωταγωνιστών στο τελικό αποτέλεσμα, θα αποτιμήσουν τη συμπεριφορά και τη δράση τους, θέτοντας κρίσιμα ερωτήματα σχετικά με τα αίτια και τα κίνητρα της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Συμπεριφορές και πρακτικές εκείνης της εποχής θα αναζητηθούν αυτούσιες ή ελαφρώς «μεταλλαγμένες» στην εποχή μας, προσφέροντας γόνιμο πεδίο για προβληματισμό και την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για την κοινωνία και την ανθρώπινη φύση.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η εμπειρία διδάσκει ότι, παρόλο που οι διδάσκοντες επιμένουν αρκετά στη διδασκαλία τους σχετικά με διάφορα θέματα, στην πραγματικότητα αυτά που μένουν στους μαθητές ως κεφαλαιοποιημένο γνωστικό ή μεταγνωστικό αποτέλεσμα είναι ελάχιστα. Το γεγονός αυτό, ενδεχομένως, θα μπορούσε να οφείλεται σε πολλά και διάφορα αίτια, απεικονίζει όμως εύγλωττα ότι η γνώση είτε δεν είναι ελκυστική είτε αφήνει αδιάφορο τον μαθητή. Το ερώτημα που τίθεται είναι αν θα μπορούσε με κάποιον τρόπο η γνώση να καταγραφεί ανεξίτηλα στη συνείδηση και να εγχαραχθεί στη μνήμη του μαθητή. Υπάρχει η αντίληψη ότι το κατ' αίσθηση αντιληπτό αποτυπώνεται πιο έντονα και αφομοιώνεται ως καταγεγραμμένη εμπειρία. Η γνώση που αποθηκεύεται ως αφηρημένη πληροφορία και δε συσχετίζεται με άλλες προϋπάρχουσες γνώσεις και αντιλήψεις του ατόμου βαθμιαία αποχρωματίζεται και σταδιακά περνά στη λήθη. Αντίθετα, αν η γνώση συνδεθεί με κάποιου είδους ερέθισμα ή κάποια εμπειρία, οι πιθανότητες να ενσωματωθεί λειτουργικά στη γνωστική δομή του ατόμου αυτόματα πολλαπλασιάζονται.

Στο συγκεκριμένο σενάριο ανακεφαλαιωτικού χαρακτήρα με διαθεματικές προεκτάσεις, κυριαρχεί η ιδέα της οπτικοποίησης του περιεχομένου του αρχαίου κειμένου, με τη δημιουργία του κατάλληλου λογισμικού προσομοίωσης. Το λογισμικό αυτό ακολουθεί πιστά τα βήματα του κειμένου των ενοτήτων Γ 76 -79 της «Ιστορίας» του Θουκυδίδη.

Στις ενότητες αυτές, ο Θουκυδίδης αναφέρεται στη στρατιωτική επέμβαση των Πελοποννησίων στη σπαρασσόμενη από τον εμφύλιο Κέρκυρα, με στόχο να αποτρέψουν τη δημιουργία τετελεσμένων στο νησί και να την προσδέσουν στο άρμα της συμμαχίας τους. Είχε προηγηθεί η στρατιωτική επέμβαση των Αθηναίων με τον στόλο ταχείας επέμβασης που διατηρούσαν στη Ναύπακτο υπό την ηγεσία του Νικόστρατου. Ο στόλος των Πελοποννησίων (53 πλοία) από την Κυλλήνη

μεταφέρεται αιφνιδιαστικά στα Σύβροτα και από εκεί εξαπολύει ναυτική επίθεση εναντίον της Κέρκυρας. Οι Κερκυραίοι, πανικόβλητοι και σε κατάσταση απόλυτης σύγχυσης, αγνοώντας τις υποδείξεις των Αθηναίων αντιπαρατάσσουν τελικά έναν στόλο 60 πλοίων. Η κακή οργάνωση, η ετεροχρονισμένη καθέλκυση των πλοίων, τα μεικτά (ολιγαρχικοί - δημοκρατικοί) πληρώματα, η έλλειψη συντονισμού και κυρίως το πεσμένο ηθικό σε συνδυασμό με την απειρία έπληξαν ανεπανόρθωτα το αξιόμαχο του κερκυραϊκού στόλου, προάγγελος της διαγραφόμενης ήττας. Στον αντίποδα οι Αθηναίοι, έχοντας μόνο 12 πλοία, με άριστη τακτική και εντυπωσιακές κινήσεις αντιπερισπασμού, συγκεντρώνουν πάνω τους τον κύριο όγκο των δυνάμεων του εχθρού και αποσοβούν την πανωλεθρία των Κερκυραίων με την ελεγχόμενη υποχώρησή τους. Αλλά και η ηγεσία του πελοποννησιακού στόλου αποδεικνύεται κατώτερη των περιστάσεων, καθώς δεν εκμεταλλεύεται το συγκριτικό πλεονέκτημα που απέκτησε μέσω του αιφνιδιασμού, παρά τις υποδείξεις του Βρασίδα.

Η περιγραφή της ναυμαχίας από τον Θουκυδίδη αποτελεί ένα πραγματικό μνημείο λόγου. Μέσα σε λίγες γραμμές αναδεικνύεται η εκφραστική δεινότητα του ιστορικού, που αιχμαλωτίζει τον αναγνώστη κρατώντας τον διαρκώς σε αγωνία. Με μια εντυπωσιακή λιτότητα που όμως δεν παραβλάπτει την ακρίβεια και τη σαφήνεια, ξεδιπλώνεται μπροστά μας η διεισδυτική ματιά, η οξυδέρκεια, αλλά και το βάθος της αφαιρετικής σκέψης του ιστορικού. Τα φραστικά μέσα ποικίλουν και οι λέξεις ενσωματώνονται στο ρεϊθρο του ρυθμού, χωρίς καμιά απώλεια της εσωτερικής τους πνοής. Τίποτα δε φαντάζει τυχαίο, ο ορθολογισμός στο απόγειο και ο ντετερμινισμός συναντά στον Θουκυδίδη την κορυφαία του έκφραση.

Ο τίτλος του σεναρίου είναι «Ξένες στρατιωτικές επεμβάσεις. Μέρος 2ο - Η ναυμαχία της Κέρκυρας». Το 1ο μέρος αναφέρεται στην επιτυχή επέμβαση των Αθηναίων με 12 πλοία και επικεφαλής τον Νικόστρατο, που χειρίστηκε την κατάσταση με διπλωματική μαεστρία και σπάνια ανθρωπιά. Η δεύτερη επέμβαση των Πελοποννησίων, ανεξάρτητα από τον βαθμό της επιτυχίας της για τους εισβολείς, έχει ως κορυφαίο γεγονός τη ναυμαχία, την οποία ο Θουκυδίδης περιγράφει με

λεπτομέρειες. Τονίζεται, δηλαδή, το «ξένες», καθώς η Κέρκυρα μετατρέπεται σε θέατρο συγκρούσεων ανάμεσα σε Αθήνα και Σπάρτη, τονίζεται το είδος της συγκεκριμένης ενέργειας, αλλά και η κορύφωση της αντιπαράθεσης με τη διεξαγωγή της ναυμαχίας.

Αναμένεται, λοιπόν, με τη βοήθεια του συγκεκριμένου λογισμικού οι μαθητές να κατανοήσουν σε βάθος το αρχαίο κείμενο, να διαλεχθούν σε διάφορα επίπεδα μαζί του, να θέσουν ερωτήσεις και να επιχειρήσουν να δώσουν ευλογοφανείς ή πειστικές απαντήσεις. Το σενάριο προϋποθέτει ότι θα έχει προηγηθεί η γλωσσική κατάκτηση του κειμένου και οι μαθητές θα πρέπει να γνωρίζουν επαρκώς τη μετάφραση και τα σχόλια του σχολικού εγχειριδίου. Η ενασχόληση με το λογισμικό προβλέπεται να γίνει σε ένα συνεχόμενο δίωρο και η δραστηριοποίηση θα είναι κοινή για όλες τις ομάδες. Στη συνέχεια, θα υπάρξει διαφοροποίηση των ομάδων και ενασχόληση με ερευνητικού τύπου δραστηριότητες.

Η υλοποίηση του σεναρίου στηρίζεται στη θεωρία της υποβοηθούμενης ανακάλυψης της γνώσης με σταδιακή ενίσχυση ή υποχώρηση (αντίστοιχα) της υποστήριξης ή της διαμεσολάβησης του διδάσκοντος. Η ενίσχυση, αρχικά, προσφέρεται με την οπτικοποίηση του κειμένου. Έτσι ο μαθητής, αφού μελετήσει πρώτα λέξη προς λέξη το κείμενο και το κατανοήσει, παρατηρεί, ελέγχει και αξιολογεί το αποτέλεσμα της οπτικοποίησης. Από αυτήν τη διαδικασία αναμένεται η σε βάθος κατανόηση του κειμένου, που θα αποτελέσει το σταθερό έδαφος για τη διεξαγωγή δημιουργικών δραστηριοτήτων, με άξονα περιφοράς τις ενέργειες, τη συμπεριφορά και τις αντιλήψεις των δρώντων ιστορικών υποκειμένων. Η δεύτερη ενίσχυση συνίσταται στον καθοδηγητικό χαρακτήρα των Φύλλων Εργασίας, που παραπέμπουν σε ένα ευρύτατο φάσμα αντικρουόμενων ή αλληλοσυμπληρούμενων πληροφοριών απαραίτητων για τη διαδικασία δόμησης ταυτότητας κριτικών υποκειμένων τα οποία απορρίπτουν τις αυθεντίες και εναντιώνονται σε κάθε δογματική γνώμη ή κρίση.

Η ακολουθητέα μέθοδος είναι η *ομαδοσυνεργατική*. Ο αριθμός των μαθητών σε ένα τυπικό τμήμα Α΄ Λυκείου κυμαίνεται μεταξύ δεκαέξι και είκοσι επτά μαθητών. Για την υλοποίηση του σεναρίου ο αριθμός των είκοσι επτά είναι απαγορευτικός. Θα μπορούσε, όμως, να υλοποιηθεί άνετα σε ένα τμήμα είκοσι τεσσάρων μαθητών οι οποίοι θα χωριστούν σε έξι ομάδες ($6 \times 4 = 24$). Τα κριτήρια σχηματισμού των ομάδων θα τα καθορίσει ο διδάσκων με γνώμονα τις ανάγκες του σεναρίου, τη διασπορά των δεξιοτήτων και την επιθυμία των μαθητών. Χώρος συνάντησης και αλληλοτροφοδότησης των ομάδων θα είναι ο εικονικός χώρος Wiki, όπου οι ομάδες θα ανεβάζουν τα κείμενα που θα παραγόμενα προϊόντα και γενικά το υλικό των δραστηριοτήτων τους.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με την παρούσα διδακτική πρόταση επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να κατανοήσουν σε βάθος ένα κορυφαίο ιστορικό γεγονός κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου στην Κέρκυρα και να αποτιμήσουν τον ρόλο και τη συνεισφορά των πρωταγωνιστών στην τελική έκβαση.
- Να κατανοήσουν ότι το στοιχείο του αιφνιδιασμού στον πόλεμο, όταν αξιοποιείται σωστά, δημιουργεί προϋποθέσεις επιτυχίας.
- Να κατανοήσουν ότι ο φόβος και ο πανικός είναι κακοί σύμβουλοι και οδηγούν σε αδικαιολόγητα και ανεπίτρεπτα λάθη.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι η εμπειρία και οι τεχνικές δεξιότητες συνθέτουν ένα αξιόλογο μείγμα, προάγγελο επιτυχίας.
- Να γνωρίσουν τις φρυκτωρίες και την εξέλιξη της τεχνολογίας των επικοινωνιών από την αρχαιότητα έως σήμερα.
- Να κατανοήσουν ότι σε δυναμικές καταστάσεις και ταχέως εναλλασσόμενα περιβάλλοντα οι άνθρωποι επιβάλλεται να αναπροσαρμόζουν τη συμπεριφορά

και τη δράση, αξιοποιώντας προς όφελός τους τις μεταβολές με στόχο το συλλογικό και ατομικό όφελος και την αποτροπή δυσμενών εξελίξεων.

- Να κατανοήσουν ότι είναι προτιμότερο να γίνεται κανείς «εξ ετέρων φιλόσοφος», να αξιοποιεί δηλαδή την εμπειρία και να διδάσκεται από τα λάθη τους.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι η αποφασιστικότητα και η διστακτικότητα μπορούν κατά περίπτωση να έχουν εξίσου θετικό ή αρνητικό χαρακτήρα.
- Να κατανοήσουν ότι ακόμη και οι πιο μικρές λεπτομέρειες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως καθοριστικός παράγοντας, ακόμη και να «μεταλλάξουν» τον ρου της ιστορίας.
- Να κατανοήσουν ότι η σύνεση, η μετριοφροσύνη και η νηφάλια στάθμιση των δεδομένων οδηγούν στις βέλτιστες επιλογές και αποτρέπουν κακοτοπιές.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με την παρούσα διδακτική πρόταση επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να εξοικειωθούν με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ιστορικής αφήγησης ως κειμενικού είδους.
- Να κατανοήσουν την εναλλαγή των παρελθοντικών χρόνων στο πλαίσιο της ιστορικής αφήγησης και να τους συσχετίσουν με τη διάρκεια των ιστορικών συμβάντων ή πράξεων.
- Να κατανοήσουν τη λειτουργία του ιστορικού ενεστώτα και να τη συσχετίσουν με την προσπάθεια του ιστορικού να προσδώσει ενάργεια, ζωντάνια και δύναμη στον λόγο του.
- Να κατανοήσουν τον ρόλο των επιρρηματικών προσδιορισμών στην απόδοση λεπτών νοηματικών αποχρώσεων και τη συμβολή τους στη σαφήνεια και την ακρίβεια του εκφερόμενου λόγου.
- Να κατανοήσουν την τεχνική της παράλληλης αφήγησης και να τη συσχετίσουν με την προσπάθεια του ιστορικού να παρουσιάσει ταυτόχρονα

αλληλοτροφοδοτούμενες συμπεριφορές και αλληλοεπηρεαζόμενες – αλληλοεξαρτώμενες ενέργειες.

- Να κατανοήσουν την ειδοποιό διαφορά ανάμεσα στην αφήγηση και την περιγραφή και να προβαίνουν σε ευχερή αναγνώρισή τους.
- Να εξοικειωθούν με τους τρόπους ανάπτυξης παραγράφων και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων κειμενικών ειδών που θα παραγάγουν.
- Να εξοικειωθούν με τις βασικές αρχές της πολυτροπικής γραφής και να κατανοήσουν ότι τα εκπεμπόμενα μηνύματα δεν είναι μόνο λεκτικά και ότι ποικίλοι σημειωτικοί πόροι ενδεχομένως να είναι πιο αποτελεσματικοί στην επίτευξη του επιδιωκόμενου επικοινωνιακού αποτελέσματος.

Γραμματισμοί

Με την υλοποίηση του παρόντος σεναρίου αναμένεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να κατανοήσουν τις πολλαπλές αναπαραστάσεις της γνώσης και να συγκρίνουν τα προϊόντα του γραπτού λόγου με τα εκφερόμενα ή υποδηλούμενα νοήματα από άλλες μορφές γνωστικής απεικόνισης.
- Να ασκηθούν στον γλωσσικό και κριτικό γραμματισμό συσχετίζοντας το περιεχόμενο και τις εκάστοτε επιλογές με κάποιον στόχο που υπηρετείται.
- Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή προϊόντων λόγου.
- Να καταστούν υπεύθυνοι και να εθισθούν στην αλληλεπίδραση, συνεισφέροντας έμπρακτα και αποτελεσματικά στην ομαδική δραστηριότητα.
- Να διαλέγονται με το αρχαίο κείμενο σε διάφορα επίπεδα θέτοντας ερωτήματα και ανιχνεύοντας απαντήσεις.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες ορθής και δημιουργικής αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων και των ΤΠΕ γενικότερα.
- Να αξιολογούν τη συνεισφορά των λογισμικών και των νοητικών εργαλείων στην κατασκευή ή την πρόσληψη της γνώσης.

- Να μετασχηματίσουν κατά περίπτωση τις «ταυτότητές» τους στην πορεία για την κατάκτηση του γλωσσικού και κατ' επέκταση του κριτικού γραμματισμού.

Διδακτικές πρακτικές

Σύμφωνα με το σενάριο οι μαθητές, γνωρίζοντας ήδη το αρχαίο κείμενο και τη μετάφρασή του, το επαναπροσεγγίζουν σε επίπεδο οπτικοποίησης και προσπαθούν να συνδέσουν την εικόνα που είχαν οι ίδιοι νοερά σχηματίσει για τα συγκεκριμένα γεγονότα με αυτό που παρακολουθούν στο λογισμικό. Υπάρχουν πολλά σημεία στα οποία εκ των πραγμάτων η οπτικοποιημένη απόδοση παρουσιάζει έντονα υποκειμενικά χαρακτηριστικά, τα οποία οι μαθητές καλούνται να εντοπίσουν και να αντιπροτείνουν πιο «αντικειμενικές» εκδοχές. Έτσι, λοιπόν, προάγεται η θετική στάση του μαθητή απέναντι στη γνώση, μέσω της ενεργητικής παρατήρησης, της κινητοποίησης της σκέψης και της ενεργοποίησης της φαντασίας του. Παράλληλα, ενεργώντας στο πλαίσιο της ομάδας, ο μαθητής αποβάλλει τα εγγενή χαρακτηριστικά της ατομικότητας και συνεισφέρει αλληλεπιδρώντας στη δυναμική της ομάδας του. Αυτό συμβαίνει κυρίως στη δεύτερη φάση του σεναρίου, όταν οι δεξιότητες της συνεργασίας σε συνδυασμό με τη στάση της αυτενέργειας και της υπευθυνότητας βρίσκουν ουσιαστικό πεδίο έκφρασης και ανάδειξης.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία της διδακτικής πρότασης αποτελεί η διαπίστωση ότι πολλές φορές η προσέγγιση των αρχαίων ελληνικών κειμένων γίνεται με τρόπο που να θέτει την κατάκτηση του περιεχομένου σε δεύτερη μοίρα. Θεωρείται σχεδόν αυτονόητο πως όποιος γνωρίζει γραμματική, συντακτικό και μετάφραση, αυτόματα είναι σε θέση να διατρέχει σε μεταγνωστικό επίπεδο και την ουσία του περιεχομένου, ενώ αυτό δε συμβαίνει συνήθως στην πραγματικότητα. Ξεκινώντας από αυτή τη διαπίστωση, κρίθηκε σκόπιμο να διερευνηθεί η δυνατότητα των νέων τεχνολογιών για τον έλεγχο

του βαθμού κατάκτησης του περιεχομένου, κυρίως όμως να διερευνηθεί το αν και σε ποιο βαθμό θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως κατάλληλο εργαλείο που θα βοηθήσει στην αποτελεσματική πρόσληψη του νοήματος του αρχαίου κειμένου και την αποτύπωσή της ως μόνιμης εμπειρίας βιωματικού χαρακτήρα του μαθητή με το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η παρούσα διδακτική πρόταση δε διαταράσσει τα ισχύοντα στο σχολείο, καθώς πρόκειται για προσπέλαση καθαρά κειμενοκεντρική. Πρόκειται για μια επαναληπτική ενότητα που στοχεύει στην εμπέδωση, την ουσιαστική πρόσληψη και στη διερεύνηση ποικίλων παραμέτρων με αφορμή πληροφορίες ή υπαινιγμούς του κειμένου. Απομένει στον διδάσκοντα να διδάξει με βήμα γοργό τη μετάφραση των συγκεκριμένων ενοτήτων, προκειμένου να εξοικονομηθεί πολύτιμος χρόνος για την υλοποίηση του σεναρίου. Η ομαδοσυνεργατική μέθοδος που προϋποθέτει είναι συνήθης πλέον στη σχολική πραγματικότητα και υπ' αυτή την έννοια δε συνιστά πρωτοτυπία. Κατά τη γνώμη μας, η πρωτοτυπία της πρότασης συνίσταται στην απόπειρα ουσιαστικής πρόσληψης του περιεχομένου με τη βοήθεια της τεχνολογίας.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο παρόν σενάριο οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται σε επίπεδο οπτικοποίησης του κειμένου με την αξιοποίηση του λογισμικού [«Η ναυμαχία της Κέρκυρας»](#), που έχει κατασκευαστεί ειδικά για την ανακεφαλαιωτική προσπέλαση της συγκεκριμένης ενότητας. Το λογισμικό επικοινωνεί με τους μαθητές, οι οποίοι καθορίζουν και τον ρυθμό προσπέλασής του. Παράλληλα, το λογισμικό θέτει ερωτήματα τα οποία θα πρέπει να απαντήσουν οι μαθητές και σε κάποια σημεία έχει και διαδραστική διάσταση, όπως για παράδειγμα ο έλεγχος της ταχύτητας με την οποία κινούνται τα πλοία. ([Εικόνες](#))

Στη συνέχεια, αξιοποιούνται συγκεκριμένες ιστοσελίδες ([Βικιπαίδεια](#), Αρχείο ΕΡΤ: [Μουσείο Τηλεπικοινωνιών ΟΤΕ](#), [Μουσείο Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας](#))

για άντληση πληροφοριών και ερευνητικών δεδομένων. Οι μαθητές θα απαντήσουν σε αυτόματα βαθμολογούμενο τεστ και θα χρησιμοποιήσουν και τον εικονικό χώρο Wiki για αλληλεπίδραση και ανάρτηση των εργασιών τους.

Επίσης, οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται για την κατασκευή κειμενικών ειδών με συγκεκριμένες προδιαγραφές ως εργαλεία συνεργατικής δυναμικής συγγραφής.

Η εκτιμώμενη συνεισφορά των ΤΠΕ συνίσταται στην βάσιμη προσδοκία ότι θα κινητοποιήσουν τους μαθητές παρασύροντάς τους σε ενεργητική συμμετοχή και ότι θα συμβάλουν στη σφαιρική θέαση ενός κορυφαίου ιστορικού γεγονότος.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι Α΄ Λυκείου:

- [Θουκυδίδου, «Ιστορία» Γ 76-78](#) και [Γ 79-80](#)

Έκφραση – Έκθεση Α΄ Λυκείου: [Περιγραφή](#) και [Αφήγηση](#).

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[«Βρασίδα»](#). Στο *Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό*, τόμος Β΄. 1990. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, 364-365 [πηγή: «Φιλολογικά Βήματα στο Web». Ιστοχώρος του Στ. Παπακωνσταντίνου - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

[Θουκυδίδης, «Ιστορίες» 3.76.1-3.78.3](#) και [3.78.4-3.78.5](#). Στο *Thucydidis Historiae I–II*. 1942. Ed. H. S. Jones & J. E. Powell. Oxford: Clarendon Press [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα - Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ: «Μετά-Μουσείο», περίοδος 2^η, Επεισόδιο 10: [Μουσείο Τηλεπικοινωνιών ΟΤΕ](#) (διάρκεια 45΄22΄΄). Σκηνοθεσία: Παναγιώτης Μπαρδάκος, Διεύθυνση παραγωγής: Δημοσθένης Αυγέρης, Αρχισυντάκτης-Επιστημονικός

σύμβουλος: Βίκυ Μπαφατάκη, Δημοσιογραφική έρευνα: Μαριαλένα Σπυροπούλου [πηγή: “Dailymotion”].

Ιστοσελίδες

Εκπαιδευτική εφαρμογή: [«Η ναυμαχία της Κέρκυρας»](#) [πηγή: «Φιλολογικά Βήματα στο Web». Ιστοχώρος του Στ. Παπακωνσταντίνου - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

[Ελληνική Βικιπαίδεια](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια].

[Google Earth](#) [Πρόγραμμα διαδικτυακής γραφικής απεικόνισης της Γης]

[«Η κατασκοπεία στην Αρχαία Ελλάδα»](#) [πηγή: «Ελληνικό Αρχείο» (αναδημοσίευση άρθρου της Αντιγόνης Καράλη από την εφημερίδα «Έθνος»)].

Μαρκαντωνάτος, Δ. Γ. 2013. [«Τα Κερκυραϊκά και η ναυμαχία της Κέρκυρας \(Η κλιμάκωση του Πελοποννησιακού πολέμου στο βόρειο Ιόνιο, 427 π.Χ.\)»](#), περ. «Στρατιωτική Ιστορία», τεύχος 194, Μάρτιος 2013, 25-33 [πηγή: «Φιλολογικά Βήματα στο Web». Ιστοχώρος του Στ. Παπακωνσταντίνου - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

Μουσείο Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας Κ. Κοτσανά: [Οι τηλεπικοινωνίες των αρχαίων Ελλήνων](#) [Δήμος Πύργου Ηλείας].

[«Ο στρατηγός Βρασίδης»](#) [πηγή: «Φιλολογικά Βήματα στο Web». Ιστοχώρος του Στ. Παπακωνσταντίνου - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο]

[Φιλολογικά Βήματα στο Web](#) [Ιστοχώρος του Στ. Παπακωνσταντίνου - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο] [31/08/2013]

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Για την κατανόηση του σεναρίου και της πρωτοτυπίας του, αποτελεί αδιαπραγμάτευτη προϋπόθεση η πλοήγηση του διδάσκοντος στο λογισμικό [«Η ναυμαχία της Κέρκυρας»](#) (λειτουργεί υποδειγματικά σε ανάλυση οθόνης 1024 x 768), που διατίθεται ελεύθερα από τον δημιουργό του.

Σύμφωνα με το σενάριο, έχει προηγηθεί η συστηματική (παραδοσιακή) διδασκαλία των ενότητων [Γ 76-78](#) και [79](#) με ρυθμό ένα κεφάλαιο ανά διδακτική ώρα. Στο πλαίσιο αυτής της διδασκαλίας οι μαθητές θα πρέπει να κατέχουν σε ικανοποιητικό βαθμό τη μετάφραση και το περιεχόμενο του κειμένου και να το έχουν επεξεργαστεί σε επίπεδο γραμματικής, συντακτικού και λεξιλογίου. Για κάθε ενδεχόμενο το αρχαίο κείμενο και η μετάφρασή του επανέρχονται στο λογισμικό, όχι για να διδαχθούν συστηματικά, αλλά για να αξιοποιηθούν ως αφετηρία για την υλοποίηση συνθετικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων.

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας ο διδάσκων έχει ήδη ενημερώσει το τμήμα του για την υλοποίηση του σεναρίου και έχει μεθοδεύσει τα πράγματα, ώστε στην προσπάθεια γλωσσικής κατάκτησης του κειμένου να τονίζει ιδιαίτερα κάποια σημεία τα οποία θα επανέλθουν στο σενάριο ή να υπαινίσσεται κάποια άλλα που θα αποτελέσουν αντικείμενο διερεύνησης. Είναι πολύ σημαντικό να υπάρξει ένα είδος άτυπης γνωστικής και ψυχολογικής προετοιμασίας των μαθητών, με στόχο τη θετική σύζευξη της γλωσσικής προσπέλασης του κειμένου και της ανακεφαλαιωτικής προσέγγισης μέσω του σεναρίου. Θα πρέπει, επίσης, ο διδάσκων να έχει εξηγήσει στους μαθητές τη στοχοθεσία και τα μεθοδολογικά βήματα και να έχει προβεί και στον χωρισμό των ομάδων (σύμφωνα με το σενάριο η τάξη αποτελείται από είκοσι τέσσερις μαθητές και σχηματίζονται έξι ομάδες).

Αναγκαία, επίσης, κρίνεται και η κατασκευή του σχετικού Wiki από τον διδάσκοντα και η εγγραφή των μαθητών του ως χρηστών με τα αναγκαία δικαιώματα. Στη συνέχεια, εκτυπώνει τους κωδικούς των μαθητών, ώστε να τους μοιράσει στους μαθητές με την έναρξη του σεναρίου. Είναι σημαντική η παρώθηση των μαθητών να παρακολουθούν την «κίνηση» στο Wiki, να συνομιλούν με τους συμμαθητές τους συνδιαμορφώνοντας το περιεχόμενο και να προβαίνουν σε κριτικό σχολιασμό.

Τα Αρχαία Ελληνικά στην Α' Λυκείου διδάσκονται πέντε ώρες την εβδομάδα. Επομένως, προτείνεται τη Δευτέρα να διδαχθεί συστηματικά η ενότητα 76, την Τρίτη

η ενότητα 77, την Τετάρτη η ενότητα 78, την Πέμπτη η ενότητα 79 και την Παρασκευή να γίνουν οι διεργασίες πριν από την υλοποίηση του σεναρίου.

Για την επόμενη εβδομάδα προτείνεται κάποια τροποποίηση του ωρολογίου προγράμματος του σχολείου, ώστε η Α΄ Φάση του σεναρίου να διεξαχθεί σε δύο συνεχόμενες διδακτικές ώρες τη Δευτέρα και μία ώρα (συζήτηση στην ολομέλεια) την Τετάρτη. Η Β΄ Φάση μπορεί να αρχίσει την Πέμπτη (1 διδακτική ώρα), να συνεχιστεί την Παρασκευή (1 διδακτική ώρα) και να ολοκληρωθεί την επόμενη Δευτέρα με την παρουσίαση στην ολομέλεια και τις διαδικασίες αξιολόγησης. Η παρεμβολή του Σαββατοκύριακου θα δώσει την ευκαιρία στις ομάδες να ξαναδούν ίσως κάποιες οπτικές ή να προβούν σε κάποιες αναγκαίες προσαρμογές ή τροποποιήσεις.

Η Α΄ Φάση, διάρκειας τριών διδακτικών ωρών (2 συνεχόμενες + 1 παρουσίαση στην ολομέλεια), υλοποιείται στο σχολικό εργαστήριο ή ακόμη και στην αίθουσα διδασκαλίας, εφόσον υπάρχει ικανός αριθμός φορητών υπολογιστών. Σε περίπτωση που επιλεγεί το σχολικό εργαστήριο, για λόγους προληπτικούς (μην τύχει και συμβεί το απευκταίο να μην λειτουργεί το διαδίκτυο) ο διδάσκων έχει αποθηκεύσει στην επιφάνεια κάθε υπολογιστή το 1^ο Φύλλο Εργασίας και το λογισμικό [«Η ναυμαχία της Κέρκυρας»](#). Δε χρειάζεται να το εγκαταστήσει. Η διαδικασία του κατεβάσματος διαρκεί 10 δευτερόλεπτα περίπου και η διαδικασία εγκατάστασης διαρκεί 1-2 λεπτά. Καλό είναι να έχει αποθηκεύσει το λογισμικό και σε κάποια αφαιρούμενη συσκευή αποθήκευσης. Η παρακολούθηση του λογισμικού δεν προϋποθέτει το διαδίκτυο και, επομένως, αίρεται και ο κίνδυνος για κάποιες πιθανές δυσλειτουργίες από χαμηλές ταχύτητες κλπ. Εκτός αυτού είναι καλό οι μαθητές να μπορούν να μελετήσουν και να επεξεργαστούν το λογισμικό και από το σπίτι, σε συνθήκες άνεσης και χαλαρότητας, οπότε τους δίνεται και ο ψηφιακός σύνδεσμος για να το «κατεβάσουν» στον υπολογιστή τους.

Με την έναρξη της Α΄ Φάσης του σεναρίου ο διδάσκων εγχειρίζει σε κάθε μαθητή το Φύλλο Εργασίας σε έντυπη μορφή, για να μπορούν όλοι οι μαθητές να έχουν πρόσβαση σε αυτό ανά πάσα στιγμή.

Το 1ο Φύλλο Εργασίας, που είναι κοινό για όλες τις ομάδες, περιέχει σειρά δραστηριοτήτων με άξονα το λογισμικό «Η ναυμαχία της Κέρκυρας».

Ζητείται από τις ομάδες, αρχικά, να εγκαταστήσουν το λογισμικό και να προσαρμόσουν το σύστημα στις απαιτήσεις του λογισμικού. Η συγκεκριμένη δεξιότητα είναι ιδιαίτερα απαραίτητη σήμερα σε μια κοινωνία που αποκαλείται «κοινωνία της πληροφορίας». Το λογισμικό εκτελείται σωστά σε ανάλυση οθόνης 1024x768. Σε περίπτωση που ο διδάσκων δε γνωρίζει να προσαρμόζει την ανάλυση οθόνης, μπορεί να απευθυνθεί στον καθηγητή Πληροφορικής.

Οι μαθητές ανοίγουν το λογισμικό και παρακολουθούν με προσοχή. Απαντούν στις ερωτήσεις (αρχικά πρόχειρα σε χαρτί) ή αμέσως στον κειμενογράφο σε κάποιο παρακείμενο υπολογιστή. Παράλληλα, προσέχουν και τις οδηγίες για τη συνέχεια του λογισμικού, που άλλοτε γίνεται αυτόματα και άλλοτε προϋποθέτει την έγκριση του χρήστη. Οι ερωτήσεις είναι κατά βάση απλές και σχετίζονται με τα προβαλλόμενα στην οθόνη, κάποιες όμως προϋποθέτουν την ανάκληση άλλων γνώσεων ή την άσκηση της κριτικής σκέψης. Με τη δραστηριότητα αυτή επιχειρείται μια δεύτερη «ανάγνωση του κειμένου» υπό το πρίσμα του κριτικού παρατηρητή.

Η επόμενη (ίσως η πιο ουσιαστική) δραστηριότητα του σεναρίου εμπλέκει τους μαθητές στη διαδικασία να αναζητήσουν τον βαθμό πιστότητας της οπτικοποίησης, διαβαίνοντας τα μονοπάτια της λογικής και της δημιουργικής φαντασίας. Κάθε απόπειρα οπτικοποίησης αναπόδραστα εμπεριέχει τον υποκειμενικό παράγοντα. Για παράδειγμα, σύμφωνα με το λογισμικό τα 53 πλοία των Πελοποννησίων κινούνται προς την Κέρκυρα με συγκεκριμένη ταχύτητα και σε 3 σειρές των 18 πλοίων. Οι μαθητές, λοιπόν, επιχειρηματολογώντας μπορούν είτε να συμφωνήσουν είτε να διαφωνήσουν με αυτήν την υποκειμενική επιλογή και να αντιπροτείνουν κάτι πιο ορθό, πιο ρεαλιστικό. Είναι σαφές ότι με αυτήν τη δραστηριότητα επιχειρείται να

δοθούν στους μαθητές αφορμές για γόνιμο προβληματισμό και για κριτική σκέψη. Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα, οι μαθητές ασκούνται και στον προσχεδιασμένο προφορικό λόγο, αφού στην ολομέλεια θα πρέπει να υποστηρίξουν τις επιλογές τους.

Η τρίτη και τελευταία δραστηριότητα έχει ως στόχο την πληρέστερη κατανόηση δυο κρίσιμων περιστατικών, κατά τα οποία οι πρωταγωνιστές, που είναι άνθρωποι σαν και μας με πάθη και αδυναμίες, αναθεωρούν τη στάση τους και αναπροσαρμόζουν την τακτική τους, όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με απρόβλεπτες καταστάσεις. Αρχικά, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με έναν πλαστό διάλογο ανάμεσα σε έναν πελοποννήσιο ναύτη και τον Βρασίδα την κρίσιμη ώρα της ναυμαχίας που η ένταση και η αγωνία συνέχει τις ψυχές των δρώντων προσώπων και, στη συνέχεια, έρχονται σε επαφή με έναν δεύτερο διάλογο, ανάμεσα σε κάποιον αγγελιαφόρο, τον Αλκίδα, και τον Βρασίδα, όταν βρίσκονται μπροστά σε δυσμενείς εξελίξεις. Οι διάλογοι είναι στην αρχαία ελληνική. Αν κάνει κανείς κλικ πάνω στον διάλογο, τότε εμφανίζεται η νεοελληνική του απόδοση. Οι μαθητές συμπληρώνουν έναν σύντομο πίνακα με κάποιες απλές ερωτήσεις που σχετίζονται με τους δυο πλαστούς διαλόγους. Με τη βοήθεια των διαλόγων φωτίζονται αθέατες πτυχές των γεγονότων, κυρίως όμως αναδεικνύεται η ανθρώπινη διάσταση της ιστορίας μέσα από κάποια στιγμιότυπα της δράσης των ιστορικών υποκειμένων. Και η δραστηριότητα αυτή κλείνει μετατρέποντας τους μαθητές από αναγνώστες σε δημιουργούς. Καλούνται να συνθέσουν οι ίδιοι μέσω της ενσυναίσθησης έναν παρόμοιο διάλογο ανάμεσα στον Αλκίδα και στον Βρασίδα, οι οποίοι συζητούν περί του πρακτέου την επομένη της ναυμαχίας. Οι μαθητές, λοιπόν, θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους όχι μόνο την ιστορική συγκυρία, αλλά και τον χαρακτήρα και τις αρμοδιότητες των προσώπων.

Η Α΄ Φάση ολοκληρώνεται με τη σύγκληση της ολομέλειας του τμήματος και την παρουσίαση των εργασιών των ομάδων. Κάθε ομάδα έχει στη διάθεσή της οκτώ λεπτά για να παρουσιάσει τη δεύτερη και την τρίτη δραστηριότητα, ενώ την πρώτη την έχει ήδη αποθηκεύσει στον φάκελο της ομάδας στο Wiki του μαθήματος. Στο

πλαίσιο αυτής της διαδικασίας μπορεί να προκληθεί και γόνιμος διάλογος ανάμεσα στους μαθητές υπό την εποπτεία και την καθοδήγηση του διδάσκοντος.

Η Β΄ αναπλαισιωτική φάση, διάρκειας τριών διδακτικών ωρών (1+1+1), εμπλέκει τους μαθητές σε δραστηριότητες συγκεκριμένης οπτικής, δηλαδή υπό το πρίσμα κάποιας «επαγγελματικής ταυτότητας». Τις ταυτότητες αυτές τις υποδεικνύει ο διδάσκων που γνωρίζει τις δεξιότητες των μαθητών του και εκτιμά σε ποιον συγκεκριμένο ρόλο θα μπορούσε να ανταποκριθεί καλύτερα ο καθένας. Ανάθεση ρόλων και εσωτερικό καθηκοντολόγιο στα μέλη της ομάδας μπορεί να γίνει από την ίδια την ομάδα, ώστε να ασκηθεί σε διαδικασίες διαλόγου και καταμερισμού. Έτσι, λοιπόν, διαμορφώνονται έξι ομάδες:

- ✓ [Η ομάδα των Βιογράφων](#)
- ✓ [Η ομάδα των Φιλολόγων-Γλωσσολόγων](#)
- ✓ [Η ομάδα των Αναλυτών-Διαφοτιστών](#)
- ✓ [Η ομάδα των Τεχνολόγων](#)
- ✓ [Η ομάδα των Γεωγράφων-Γεωλόγων](#)
- ✓ [Η ομάδα των Νομικών.](#)

Αν ο διδάσκων κρίνει σκόπιμο, μπορεί να μοιράσει τα Φύλλα Εργασίας στις ομάδες με το πέρας της Α΄ Φάσης του σεναρίου, ώστε οι μαθητές, γνωρίζοντας το είδος των δραστηριοτήτων της ομάδας τους, ενδεχομένως να επιχειρήσουν κάποια προεργασία.

[Η πρώτη ομάδα](#) (Βιογράφοι) έχει ως έργο την παρουσίαση ενός σύντομου βιογραφικού για μια καλύτερη γνωριμία με τα δρώντα πρόσωπα. Ως πιο σημαντικό πρόσωπο θεωρείται ο Βρασίδης, γεγονός που αποδεικνύεται και από την ποσότητα των πληροφοριών που υπάρχουν στο διαδίκτυο, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα πρόσωπα. Για την ευφυΐα και τη στρατηγική ικανότητα του Βρασίδα ο Θουκυδίδης αφήνει κάποιους ευδιάκριτους υπαινιγμούς. Ζητείται, λοιπόν, από την ομάδα των Βιογράφων να αποτιμήσουν το μέγεθος της προσωπικότητάς του συνεκτιμώντας το έργο και τη δράση του. Αναμένεται με αυτήν τη δραστηριότητα να φωτιστούν τα

ιστορικά υποκείμενα και να συνδεθεί η φήμη του καθενός με την ιστορική του διαδρομή, που για διάφορους λόγους δεν είναι πάντα παράλληλη.

Οι επόμενες δυο δραστηριότητες χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ αποκλειστικά ως εργαλείο συγγραφής. Ζητείται από τους μαθητές να εντοπίσουν ένα αποδιοπομπαίο πρόσωπο και να του χρεώσουν αιτιολογημένα λάθη και παραλείψεις. Είναι σαφές ότι η καμπάνα χτυπά για τον Αλκίδα, του οποίου οι επιλογές έμμεσα αποδοκιμάζονται και από τον ιστορικό. Καλό είναι το περιεχόμενο της σε βάρος του επιχειρηματολογίας να τεθεί υπόψη της ομάδας των Νομικών, ώστε να το αξιοποιήσουν στη σύνταξη του κατηγορητηρίου. Τέλος, ζητείται από τους μαθητές να συσχετίσουν την αποφθεγματική φράση του Ευριπίδη «έμπειρία τε τῆς ἀπειρίας κρατεῖ» με τα περιστατικά που αφηγείται εδώ ο Θουκυδίδης. Οι δραστηριότητες αυτές προϋποθέτουν ενεργητική κατάκτηση του περιεχομένου της ενότητας και στοχεύουν στην ενίσχυση της κριτικής ικανότητας των μαθητών μέσω της αξιοποίησης συνδυαστικών γνώσεων. Οι απαντήσεις αναρτώνται στο Wiki του μαθήματος.

[Η δεύτερη ομάδα](#) (Γλωσσολόγοι-Φιλολόγοι) έχει ως έργο την ανίχνευση της σχέσης ανάμεσα στο περιεχόμενο και τις γλωσσικές επιλογές του ιστορικού, που διαμορφώνονται ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του συγκεκριμένου κειμενικού είδους της αφηγηματικής ιστοριογραφίας. Οι δραστηριότητες και εδώ θυμίζουν κάπως τα παραδοσιακά πρότυπα και χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ ως εργαλείο συγγραφής. Πιο συγκεκριμένα, θα αναζητηθεί η αιτιακή σχέση των γεγονότων στην «Ιστορία» του Θουκυδίδα, ο συσχετισμός των ενεργειών με τα κίνητρα και τους στόχους των προσώπων, τα χαρακτηριστικά και η λειτουργία της παράλληλης αφήγησης, η λειτουργία των χρόνων του ρήματος στο αφηγηματικό αποτέλεσμα και η συμβολή των προσδιορισμών στην επίτευξη της κειμενικής σαφήνειας και ακρίβειας. Στο τέλος, θα κατατάξουν το απόσπασμα του Θουκυδίδα που αναφέρεται στη ναυμαχία της Κέρκυρας στα περιγραφικά ή στα αφηγηματικά κειμενικά είδη, εφαρμόζοντας

γνώσεις που ήδη κατέχουν από το μάθημα «Έκφραση - Έκθεση». Η συμπλήρωση των πινάκων είναι ως δραστηριότητα σχετικά εύκολη, ενώ το σύνολο των εργασιών θα αναρτηθεί στο Wiki του μαθήματος.

Την τρίτη ομάδα αποτελούν οι Αναλυτές-Διαφωτιστές. Αν μελετήσει κανείς το κείμενο, θα διαπιστώσει ότι κάποια σημεία παραμένουν σκοτεινά ή δημιουργούν απορίες. Οι αναλυτές αναλαμβάνουν την επίλυση έξι αποριών είτε με γνώμονα το τι είναι λογικό να έχει συμβεί, είτε συνδυάζοντας γνώσεις από διάφορες περιοχές του επιστητού. Πρόκειται για αξιόλογες δραστηριότητες που χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ σε πολλά επίπεδα και κοινωνοί του περιεχομένου τους πρέπει να γίνουν όλοι ο μαθητές.

Η τέταρτη ομάδα (Ερευνητές-Τεχνολόγοι) έχει ως θέμα τις «φρυκτωρίες» και, κατ' επέκταση, την εξέλιξη της τεχνολογίας των επικοινωνιών από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας. Το σχετικό βίντεο του Μουσείου Τηλεπικοινωνιών του ΟΤΕ με την αμεσότητα και τη δύναμη του ήχου και της εικόνας τούς παρέχει κρίσιμες πληροφορίες για τις φρυκτωρίες και για την εξέλιξη της τεχνολογίας. Ωστόσο, πρέπει να εξασφαλιστούν στην ομάδα συνθήκες απρόσκοπτης παρακολούθησης του βίντεο με τον ήχο σε ικανοποιητικό επίπεδο. Συμπληρωματικά η ομάδα αντλεί πρόσθετες πληροφορίες από το Μουσείο της Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας με τελικό στόχο τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης πολυτροπικής παρουσίασης με την αξιοποίηση του οπτικού υλικού και των πληροφοριών που άντλησε από τις δυο προαναφερθείσες πηγές. Θα κατανοήσουν με τον τρόπο αυτό τη σπουδαιότητα της πολυτροπικής έκφρασης και τη συμβολή της στην ουσιαστική πρόσληψη των νοημάτων.

Έχοντας ήδη πληροφορίες για τις φρυκτωρίες, οι μαθητές της ομάδας αυτής επανέρχονται στο λογισμικό και επανεξετάζουν τη θέση στον χώρο των φρυκτωρικών πύργων του λογισμικού σε συνδυασμό με το ανάγλυφο του εδάφους. Καταγράφουν τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους με τη συνοδεία επιχειρημάτων. Το υλικό αναρτάται στο Wiki του μαθήματος.

Η πέμπτη ομάδα (Γεωλόγοι-Γεωγράφοι). Όπως είναι γνωστό, μια ιστορική πράξη διακρίνεται από το στοιχείο της πρόθεσης και συνδέεται με κάποιο χρονικό σημείο, με κάποια συγκεκριμένη κοινωνική πραγματικότητα και με κάποιον τόπο. Ιδιαίτερα ο χώρος μπορεί να αποβεί καθοριστικός παράγοντας για την έκβαση μιας ιστορικής πράξης. Επομένως, για την πληρέστερη κατανόηση των γεγονότων είναι αναγκαία και η γνώση των γεωγραφικών παραμέτρων. Στην περίπτωση μας συμβαίνει κάτι παρόμοιο με την περιοχή των Θερμοπυλών, καθώς οι γεωλογικές μεταβολές έχουν αλλοιώσει τον χαρακτήρα του τοπίου στον ισθμό της Λευκάδας. Τα Σόβοτα λ.χ. προσφέρονται για ορμητήριο, η Λευκίμμη για λεηλασία, οι ακτές για ασφαλή αποχώρηση κλπ. Η ομάδα των Γεωγράφων θα ασχοληθεί με την παρουσίαση των τοπογραφικών δεδομένων και θα φωτίσει δυο περιστατικά που απλώς αναφέρονται στο κείμενο, δηλαδή το περιστατικό της Ναυπάκτου με τον στρατηγό Φορμίωνα και την επιχείρηση του Αλκίδα στην Ιωνία για την προστασία των Μυτιληναίων.

Τα κείμενα που θα παραγάγουν έχουν πολυτροπικό χαρακτήρα, αφού συνοδεύονται από κατατοπιστικούς χάρτες, και θα αναρτηθούν στο Wiki του μαθήματος.

Η έκτη ομάδα (Νομικοί). Την αποτυχία κανείς δεν την ανέχεται και όποιος Σπαρτιάτης επεδείκνυε ολιγωρία, ενδεχομένως να κινδύνευε με την επιστροφή του στη Σπάρτη. Ο Ξενοφώντας αναφέρει ότι ο βασιλιάς Κλεόμβροτος, για να μην κατηγορηθεί αργότερα στη Σπάρτη, σύρθηκε ουσιαστικά στη μάχη των Λεύκτρων και υπέστη πανωλεθρία, ενώ ο Πausanias κατηγορήθηκε ότι με την καθυστερημένη άφιξή του έφερε ευθύνη για τον θάνατο του Λυσάνδρου έξω από τα τείχη της Αλιάρτου. Η ομάδα των Νομικών, εξετάζοντας λέξη προς λέξη το κείμενο του Θουκυδίδη, ανακηρύσσει τον νικητή της ναυμαχίας τεκμηριώνοντας την απάντησή της και με υλικό που αντλεί από ψηφιακές πηγές. Στη συνέχεια, συντάσσει τρία κείμενα: το κατηγορητήριο εναντίον του Αλκίδα, την απολογία του Αλκίδα και την ετυμολογία του δικαστηρίου. Εδώ είναι σαφές ότι ο διδάσκων θα πρέπει να βοηθήσει

την ομάδα, δεδομένου ότι οι μαθητές δεν είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση νομικής ορολογίας. Βέβαια, ως γεγονός δεν αναφέρεται από τον Θουκυδίδη. Θα μπορούσε, όμως, να έχει συμβεί με βάση άλλα ιστορικά παράλληλα. Το κατηγορητήριο αναμένεται να δείξει ότι η επικράτηση των Πελοποννησίων στη ναυμαχία της Κέρκυρας ήταν πολύ πιθανή και ότι θα μπορούσε να αλλάξει άρδην τα δεδομένα. Αναμένεται, δηλαδή, οι μαθητές να κατανοήσουν ότι ακόμη και μία λεπτομέρεια θα μπορούσε να αλλάξει τον ρου της ιστορίας. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα ενσυναισθητικού χαρακτήρα και περιεχομένου ανήκει στις δραστηριότητες της «εναλλακτικής» ιστορίας, που καλλιεργεί την κρίση και απαιτεί προηγμένο τρόπο σκέψης και υψηλές δεξιότητες. Το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων αναρτάται στο Wiki του μαθήματος.

Η Β΄ Φάση ολοκληρώνεται με τη σύγκληση της ολομέλειας έπειτα από διάλειμμα δύο ημερών, ώστε να παρασχεθεί χρόνος για ένα «ρετουσάρισμα» των απαντήσεων ή και για μικροβελτιώσεις, ως αποτέλεσμα της επίνοιας. Αν ο χρόνος για παρουσίαση δεν εξαρκεί, καλό είναι να έχει εξασφαλιστεί και η επόμενη ώρα, ώστε να προκληθεί γόνιμος διάλογος και να αποτιμηθεί το αποτέλεσμα της προσπάθειας. Ο διδάσκων ολοκληρώνει το σενάριο με την προτροπή οι ομάδες να δουν ξανά για ανατροφοδότηση στο Wiki τις εργασίες των ομάδων και να αφήσουν και κάποιο σχολιαστικό αποτύπωμα.

Για την αξιολόγηση του σεναρίου θα ληφθεί υπόψη η ευκολία στην πλοήγηση και ο βαθμός της συνεισφοράς του λογισμικού «Η ναυμαχία της Κέρκυρας» στην ουσιαστική κατανόηση του περιεχομένου, τον φωτισμό αθέατων πτυχών και την ανάδειξη του ρόλου και των κινήτρων των ιστορικών υποκειμένων. Η ποιότητα των απαντήσεων θα αποτελέσει, επίσης, αδιάσειστο τεκμήριο εξαγωγής συμπερασμάτων για τη λειτουργικότητα και την αποτελεσματικότητα του σεναρίου. Στα θετικά θα πρέπει να προστεθεί και η μη υπέρβαση των προβλεπόμενων χρονικών ορίων.

Σε επίπεδο πρόσληψης και κατανόησης του περιεχομένου, η αξιολόγηση θα γίνει με τη συμπλήρωση από κάθε μαθητή ενός σύντομου και αντιπροσωπευτικού

(αυτόματης βαθμολόγησης) [τεστ](#). Η βαθμολόγηση πάνω από 65% κρίνεται ικανοποιητική και πολύ καλή κρίνεται η επίδοση πάνω από 85%.

Τέλος, σημαντική αξιολογική παράμετρος θεωρείται και η στάση που θα επιδείξουν οι μαθητές κατά τη διάρκεια της ολομέλειας, καθώς και το εύρος των επισημάνσεων και η ποιότητα των προτάσεων που θα καταθέσουν κατά τη διαδικασία του αναστοχασμού και της αξιολόγησης με το πέρας του σεναρίου.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο Φύλλο Εργασίας κοινό για όλες τις ομάδες

Να κατεβάσετε και να εγκαταστήσετε στον υπολογιστή σας το λογισμικό «Η ναυμαχία της Κέρκυρας» κάνοντας κλικ [εδώ](#). Βεβαιωθείτε ότι η τρέχουσα ανάλυση της οθόνης του υπολογιστή σας είναι 1024 x 768 για την ορθή εκτέλεση του λογισμικού. Σε περίπτωση που δεν είναι στη συγκεκριμένη ανάλυση να κάνετε την αναγκαία τροποποίηση. Η εφαρμογή εκτελείται από το μενού Έναρξη → Προγράμματα. Μπείτε στο λογισμικό «Η ναυμαχία της Κέρκυρας» και ακολουθήστε τις οδηγίες πλοήγησης, για να παρακολουθήσετε την οπτικοποίηση του κειμένου των ενοτήτων [76-78](#) και [79](#) του 3^{ου} βιβλίου της «Ιστορίας» του Θουκυδίδη.

1. Η αποστολή σας είναι διπλή:
 - α) Λαμβάνοντας υπόψη το αρχαίο κείμενο και τη μετάφρασή του, να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα κατανόησης ή εμπέδωσης που συνοδεύουν τη λειτουργία του λογισμικού.
 - β) Να επισημάνετε τα σημεία εκείνα στα οποία, κατά τη γνώμη σας, το λογισμικό δεν αποδίδει πιστά το περιεχόμενο του κειμένου. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας, υποδεικνύοντας και τον ορθό τρόπο απόδοσής του.
2. α) Στο λογισμικό παρεμβάλλονται ένθετα και πλαστοί διάλογοι. Οι διάλογοι αυτοί είναι στην αρχαία ελληνική και αν κάνετε κλικ πάνω τους, θα δείτε τη νεοελληνική απόδοσή τους. Αφού τους μελετήσετε με προσοχή, να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα.

	1 ^ο πρόσωπο	2 ^ο πρόσωπο	3 ^ο πρόσωπο	Ποια είναι η επικοινωνιακή περίσταση;	Υπάρχουν στοιχεία ρεαλισμού;
Διάλογος 1ος					
Διάλογος 2ος					

β) Στη συνέχεια, θα συντάξετε έναν δικό σας πλαστό διάλογο ανάμεσα στον Αλκίδα και τον Βρασίδα, όταν το πρωί της επομένης της ναυμαχίας, συζητούν περί του πρακτέου για να καταλήξουν τελικά στην απόβαση της Λευκίμμης. Ο διάλογος να έχει την έκταση των προηγούμενων διαλόγων και να παρουσιάζει ρεαλιστικά χαρακτηριστικά. Ο διάλογος θα είναι γραμμένος στη νέα ελληνική, για να μεταγραφεί στην αρχαία ελληνική στη συνέχεια με τη βοήθεια του καθηγητή ή της καθηγήτριάς σας. Όλες τις εργασίες να τις αναρτήσετε στο Wiki του μαθήματος.

2^ο Φύλλο Εργασίας

1^η ΟΜΑΔΑ: ΒΙΟΓΡΑΦΟΙ

1. Τα επώνυμα πρόσωπα που πρωταγωνιστούν στο συγκεκριμένο απόσπασμα είναι ο Νικόστρατος, ο Αλκίδας, ο Βρασίδης και ο Ευρυμέδοντας. Αξιοποιώντας πληροφορίες από το διαδίκτυο (κυρίως την ελληνική [Βικιπαίδεια](#)) να δημιουργήσετε ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα για τον καθένα. Κάθε βιογραφικό να αποτελεί και μία διαφάνεια ενός αρχείου παρουσίασης.
2. Μελετώντας τις πληροφορίες για [τον στρατηγό Βρασίδα](#) (βλ. και [εδώ](#)), να προβείτε σε μια συνολική αποτίμηση της προσωπικότητάς του με βάση το έργο του. Θεωρείτε δικαιολογημένο τον θαυμασμό για το πρόσωπό του; Τα συμπεράσματά σας να τα καταγράψετε σε ένα σύντομο κείμενο επιχειρηματολογίας.
3. Σε ποιον από τους τέσσερις πρωταγωνιστές θα μπορούσατε να χρεώσετε λάθη στις εκτιμήσεις ή στην τακτική που εφάρμοσε; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
4. Στον Ευριπίδη ([TGF, Fr. 619,3](#), πιθανόν από τη χαμένη τραγωδία του «Πηλεύς») απαντά η αποφθεγματική διατύπωση «έμπειρία τε τῆς ἀπειρίας κρατεῖ». Πιστεύετε ότι μπορεί να βρει εφαρμογή στο συγκεκριμένο απόσπασμα των «Κερκυραϊκών» του Θουκυδίδη; Να ενημερώσετε σχετικά την ολομέλεια μέσω μια σύντομης προφορικής εισήγησης.

2^ο Φύλλο Εργασίας

2^η ΟΜΑΔΑ: ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΟΙ-ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ

1. Στον Θουκυδίδη ο ρόλος των θεών και του παράγοντα της τύχης είναι αποχρωματισμένος. Είναι φανερό ότι τα αποτελέσματα προκύπτουν από την επενέργεια συγκεκριμένων αιτιών, οπότε θα μπορούσαν και να προβλεφθούν, π.χ. «καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας προσπίπτοντες ἔταλαιπώρουν τὸ καθ' αὐτούς», δηλαδή οι Κερκυραίοι εκδήλωναν τις επιθέσεις τους ανοργάνωτα και με λίγα πλοία (αίτιο) και έτσι δεινοπαθούσαν (αποτέλεσμα). Παράλληλα, ο Θουκυδίδης συνοδεύει την καταγραφή των ενεργειών, είτε με το κίνητρο είτε με το σκοπό τους. Π.χ. Οι Πελοποννήσιοι έσυραν τα πλοία τους από τον ισθμό της Λευκάδας (ενέργεια) για να μην πέσουν πάνω στους Αθηναίους, αν πήγαιναν από τα ανοιχτά: «καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν». Στο πλαίσιο αυτής της ανάγνωσης να συμπληρώσετε τους παρακάτω πίνακες με λέξεις ή φράσεις του αρχαίου κειμένου.

Αίτιο	Αποτέλεσμα

Ενέργεια	Αιτιολόγηση/ερμηνεία
----------	----------------------

Ενέργεια	Σκοπός

2. Ο Θουκυδίδης στον άξονα του αφηγηματικού χρόνου φαίνεται να εφαρμόζει την τακτική της λεγόμενης «παράλληλης αφήγησης». Να εξηγήσετε αυτήν τη μέθοδο χρησιμοποιώντας παραδείγματα από το κείμενο.
3. Ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί στην ιστορική του αφήγηση τον αόριστο, τον παρατατικό και τον ιστορικό ενεστώτα. Να γράψετε από δύο παραδείγματα για κάθε χρόνο και να αιτιολογήσετε τη χρήση του.
4. Ο Θουκυδίδης στην προσπάθειά του για σαφήνεια και ακρίβεια χρησιμοποιεί σύνθετες λέξεις και πολλούς εμπρόθετους προσδιορισμούς. Να γράψετε από δύο παραδείγματα για κάθε περίπτωση και να εξηγήσετε με ποιον τρόπο συμβάλλουν στην ακρίβεια της απόδοσης συγκεκριμένων νοημάτων.

5. Αφού λάβετε υπόψη σας πληροφορίες από το μάθημα Έκφραση – Έκθεση της Α΄ Λυκείου (ενότητες [Περιγραφή](#) και [Αφήγηση](#) τις οποίες έχετε ήδη διδαχθεί), να εντάξετε το συγκεκριμένο απόσπασμα που αναφέρεται στη διεξαγωγή της ναυμαχίας, στο είδος της αφήγησης ή της περιγραφής. Σε κάθε περίπτωση να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

2^ο Φύλλο Εργασίας

3^η ΟΜΑΔΑ: ΑΝΑΛΥΤΕΣ-ΔΙΑΦΩΤΙΣΤΕΣ

Μελετώντας το κείμενο υπάρχουν κάποιες απορίες τις οποίες η ομάδα σας θα πρέπει να επιλύσει.

Απορία 1^η. Πώς πληροφορήθηκαν οι Πελοποννήσιοι τα τεκταινόμενα στην Κέρκυρα και αποφάσισαν τη στρατιωτική επέμβαση;

Απορία 2^η. Πώς οι Αθηναίοι πληροφορήθηκαν τη στρατιωτική επέμβαση των Πελοποννησίων και έσπευσαν να την αναχαιτίσουν με τα 60 πλοία του Ευρυμέδοντα; Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι υπήρχε [δίκτυο αντικατασκοπείας](#) (βλ. και [εδώ](#)).

Απορία 3^η. α. Γνώριζαν ή δε γνώριζαν οι Πελοποννήσιοι ότι οι ολιγαρχικοί Κερκυραίοι βρίσκονταν εκτοπισμένοι στο νησί Βίδο; Ποια πιστεύετε ότι θα μπορούσε να ήταν η εξέλιξη αν οι Πελοποννήσιοι τους είχαν απελευθερώσει;

β. Τι ακριβώς έκαναν στη Λευκίμμη οι Πελοποννήσιοι και ποιες επιπτώσεις για τους Κερκυραίους θα μπορούσε να έχει αυτό;

Απορία 4^η. Πώς ονομάζεται και ποια η σκοπιμότητα της τακτικής που ακολούθησαν οι Αθηναίοι στη ναυμαχία; Στην απάντησή σας μπορείτε να αντλήσετε πληροφορίες από το αφιέρωμα του περιοδικού «Στρατιωτική Ιστορία» [στη ναυμαχία της Κέρκυρας](#) (σελ. 9).

Απορία 5^η. Η επέμβαση του Νικόστρατου και του Αλκίδα έχουν κοινά χαρακτηριστικά; Να εντοπίσετε τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στα δυο ιστορικά περιστατικά.

Απορία 6^η. Οι Αθηναίοι με 12 πλοία αντιμετώπισαν με επιτυχία πολλαπλάσια εχθρικά. Αντίθετα, στους Αιγός ποταμούς (23 χρόνια αργότερα) με 180 πλοία γνώρισαν την πανωλεθρία από τον Λύσανδρο. Τι δίνει τελικά τις νίκες στον πόλεμο; Να επιλύσετε τις παραπάνω απορίες με σύντομα ενημερωτικά κείμενα τα οποία στη συνέχεια θα αναρτήσετε στο Wiki του μαθήματος. Τα κείμενα, αν το κρίνετε σκόπιμο, μπορείτε να τα συνοδεύετε με εικόνες, διαγράμματα ή χάρτες.

2^ο Φύλλο Εργασίας

4^η ΟΜΑΔΑ: ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ-ΤΕΧΝΟΛΟΓΟΙ

1. Ο Θουκυδίδης χρησιμοποιώντας τον ρηματικό τύπο «έφρυκτωρήθησαν» μας πληροφορεί για τον πιο δημοφιλή ίσως τρόπο επικοινωνίας των αρχαίων. Βέβαια, στις μέρες μας οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν εκμηδενίσει τις αποστάσεις, δημιουργώντας συνθήκες άμεσης απρόσκοπτης επικοινωνίας με οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη.

2. Η αποστολή της ομάδας σας είναι διπλή:

α) Αφού πλοηγηθείτε στον ιστοχώρο του Μουσείου Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας (ενότητα: [Οι τηλεπικοινωνίες των αρχαίων Ελλήνων](#)) και αφού παρακολουθήσετε με προσοχή το βίντεο του [Μουσείου Τηλεπικοινωνιών του ΟΤΕ](#), να δημιουργήσετε μια πολυτροπική παρουσίαση με την οποία θα ενημερώσετε τους συμμαθητές σας αδρομερώς για την εξέλιξη της τεχνολογίας από την αρχαιότητα έως σήμερα και αναλυτικά για το σύστημα των φρυκτωριών.

β) Να μεταβείτε στο λογισμικό «Η ναυμαχία της Κέρκυρας» και να επανεξετάσετε τη θέση των φρυκτωρικών σταθμών, λαμβάνοντας υπόψη και το ανάγλυφο του εδάφους μέσω της εφαρμογής [Google Earth](#). Αν συμφωνείτε με τη θέση που υποδεικνύει το λογισμικό για τους δυο φρυκτωρικούς σταθμούς, να εξηγήσετε τους λόγους και αν διαφωνείτε, να το καταγράψετε μαζί με την επιχειρηματολογία σας.

2^ο Φύλλο Εργασίας

5^η ΟΜΑΔΑ: ΓΕΩΛΟΓΟΙ-ΓΕΩΓΡΑΦΟΙ

1. Οι Πελοποννήσιοι είχαν ως ορμητήριο την Κυλλήνη. Αφού λάβετε υπόψη τη γεωλογία της περιοχής, να εξηγήσετε τα πλεονεκτήματά της και να κάνετε κάποιες εκτιμήσεις για την πιθανή αποστολή του στόλου που είχε εκεί το ορμητήριό του. Η απάντησή σας να συνοδεύεται και από έναν κατατοπιστικό χάρτη.
2. «παρά τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς». Να χαράξετε πάνω σε έναν χάρτη την πορεία της εσπευσμένης αποχώρησης των Πελοποννησίων με βάση τις πληροφορίες του κειμένου. Στη συνέχεια, αφού μελετήσετε τις γεωλογικές αλλαγές που έχουν επέλθει από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας στην περιοχή του ἰσθμοῦ της Λευκάδας, να εξηγήσετε με απλά λόγια τι ακριβώς σημαίνει το περιεχόμενο της φράσης «ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς».
3. «καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο». Αφού μελετήσετε το αφιέρωμα του περιοδικού «Στρατιωτική Ιστορία» [στη ναυμαχία της Κέρκυρας](#) (σελ. 9), να εξηγήσετε τι ακριβώς και πότε συνέβη στη Ναύπακτο. Η απάντησή σας να συνοδεύεται και από σχετικό χάρτη της περιοχής.
4. «μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν». Αφού μελετήσετε το αφιέρωμα του περιοδικού «Στρατιωτική Ιστορία» [στη ναυμαχία της Κέρκυρας](#) (σελ. 7), να εξηγήσετε το περιεχόμενο και την έκβαση της αποστολής στην Ιωνία των πλοίων του Αλκίδα. Η απάντησή σας να συνοδεύεται και από κατατοπιστικό χάρτη.

2^ο Φύλλο Εργασίας

6^η ΟΜΑΔΑ: ΝΟΜΙΚΟΙ

1. Ένα πρόβλημα με τη ναυμαχία της Κέρκυρας είναι ότι δεν υπάρχει καθαρός νικητής, αλλά η επικράτηση φαίνεται να κρίθηκε στα σημεία ή να μην έγινε αισθητή. Ο Θουκυδίδης αφήνει κάποιους υπαινιγμούς σχετικά με την έκβαση της ναυμαχίας και τη συμπεριφορά των πρωταγωνιστών:

«καὶ οἱ Κερκυραῖοι δέισαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν»

«οἱ δ' ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων»

«τῇ δ' ὕστεραία ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἄλκίδα, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος».

Αφού λάβετε υπόψη τις συγκεκριμένες αναφορές και το αφιέρωμα του περιοδικού «Στρατιωτική Ιστορία» [στη ναυμαχία της Κέρκυρας](#) (σελ. 10), να απονεμίσετε τη νίκη στον νικητή τεκμηριώνοντας την επιλογή σας.

2. Ο Αλκίδας θα μπορούσε να κατηγορηθεί στη Σπάρτη για αμέλεια και ολιγωρία που απέτρεψαν την καταγωγή μιας περίλαμπρης νίκης και την εξασφάλιση ενός συγκριτικού πλεονεκτήματος εναντίον των Αθηναίων. Ως νομικοί να συντάξετε ένα σύντομο κατηγορητήριο εναντίον του. Στη συνέχεια, χαράσσοντας την υπερασπιστική του γραμμή, να συντάξετε μια σύντομη απολογία. Η δραστηριότητα θα ολοκληρωθεί με την τεκμηριωμένη ανακοίνωση της ετυμηγορίας του δικαστηρίου.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η συγκεκριμένη εκδοχή του σεναρίου προϋποθέτει τη γλωσσική κατάκτηση του κειμένου και αξιοποιεί το λογισμικό «Η ναυμαχία της Κέρκυρας» για την βαθύτερη κατανόησή του. Σε μια διαφορετική εκδοχή θα ήταν δυνατόν οι τέσσερις πρώτες ώρες του σεναρίου να είναι αφιερωμένες στη γλωσσική προσπέλαση του κειμένου με τη βοήθεια των ΤΠΕ (με τη βαρύτητα να δίνεται στο λεξιλογικό μέρος) και το επιστέγασμα της κατανόησης να προσφέρεται από την παρακολούθηση του λογισμικού τις δυο επόμενες διδακτικές ώρες.

Η παρούσα εκδοχή περιστρέφεται γύρω από τη συμπεριφορά των Πελοποννησίων στη ναυμαχία. Μια διαφορετική εκδοχή, θα μπορούσε να δίνει βαρύτητα στο άλλο στρατόπεδο με την υλοποίηση παραπλήσιων δραστηριοτήτων και να φωτίσει κατά τον τρόπο αυτό την εμπειρία των Αθηναίων, να πλέξει το εγκώμιο του Νικόστρατου, να αναδείξει τα λάθη τακτικής και τις παλινωδίες των έντρομων Κερκυραίων και γενικά να εστιάσει στο ευμετάβολο των ανθρώπινων πραγμάτων.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Εφόσον ο διδάσκων έχει μελετήσει το λογισμικό και έχει σημειώσει σε ποια σημεία θα πρέπει να δώσει έμφαση, δεν αναμένεται να συναντηθούν δυσκολίες στην υλοποίηση του σεναρίου. Οι δραστηριότητες δεν είναι πολλές και τα Φύλλα Εργασίας δε θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν «φορτωμένα». Ο χρόνος των έξι διδακτικών ωρών ίσως θα μπορούσε να επαυξηθεί με την προσθήκη μίας επιπλέον διδακτικής ώρας στη δεύτερη σύγκληση της ολομέλειας, ώστε να συνδυαστεί και με τη διαδικασία της αξιολόγησης.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bernstein, B. 1996. *Pedagogy, symbolic control and identity. Theory, research, critique*. London: Taylor and Francis.

Γιάννου, Τ. 2011. «Οι ΤΠΕ στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών». Στο *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και την εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη. Επιμορφωτικό Υλικό για την Εκπαίδευση των Επιμορφωτών στα ΠΑΚΕ*, τεύχος 3. Κλάδος: ΠΕ 02. Πάτρα: ΕΑΙΤΥ, 104 - 128.

http://filologostpe.files.wordpress.com/2012/10/yliko_pe02-201106.pdf

Cope, B. & M. Kalantzis (eds). 2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Features*. London: Routledge.

Durando, F. 1998. *Αρχαία Ελλάδα, η αυγή του δυτικού κόσμου*. Μτφρ. Δ. Γεδεών. Αθήνα: Καρακώτσογλου.

Hanson, V. D. 2007. *Πελοποννησιακός πόλεμος*. Μτφρ. Α. Φιλίππατος. Αθήνα: Λιβάνης.

Κέιγκαν, Ντ. 2004. *Ο Πελοποννησιακός πόλεμος*. Μτφρ. Ν. Πηλαβάκης. Αθήνα: Ωκεανίδα.

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Μαρκαντωνάτος, Δ. Γ. «Τα Κερκυραϊκά και η ναυμαχία της Κέρκυρας (Η κλιμάκωση του Πελοποννησιακού πολέμου στο βόρειο Ιόνιο, 427 π.Χ.)», περ. «Στρατιωτική Ιστορία», τεύχος 194, Μάρτιος 2013, 25-33.

Μερτζάνης, Ι. 2010. *Ο Πελοποννησιακός πόλεμος*. Αθήνα: Βεργίνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το κείμενο της ενότητας

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὐσης τετάρτη ἢ πέμπτη ἡμέρα μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πενήκοντα· ἤρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδα, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδα, αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. ὀρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἔφ' ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. οἱ δὲ πολλῶ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τὰ τ' ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλου παρεσκευάζοντο τε ἅμα ἐξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούτων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθύς ἠντομόλησαν, ἐν ἑτέροις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος. καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ' αὐτούς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἀθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ' ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἀθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλου τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. οἱ δ' ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρούμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν, καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσις ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τοὺς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἡραῖον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. οἱ δ' ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἠπείρου, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. τῇ δ' ὕστεραία ἐπὶ μὲν

τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινούντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδα, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἰκέταις ἦσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καὶ τινὰς αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὁμῶς τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ' Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθύς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται.

Θουκυδίδης, «Ιστορίες» Γ' 76-79

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

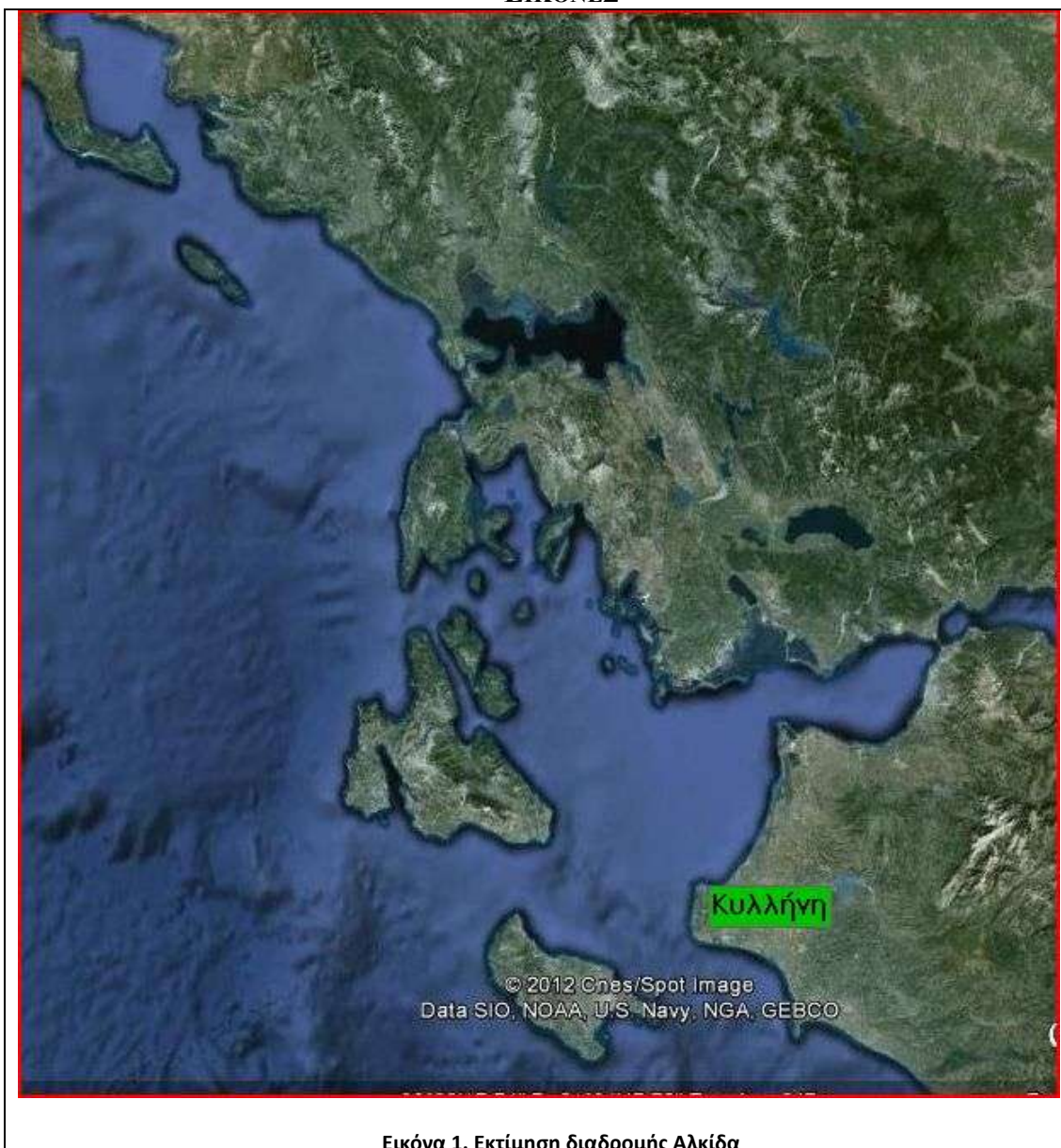
ΕΣΠΑ
2007-2013
 πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
 Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1. Εκτίμηση διαδρομής Αλικία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

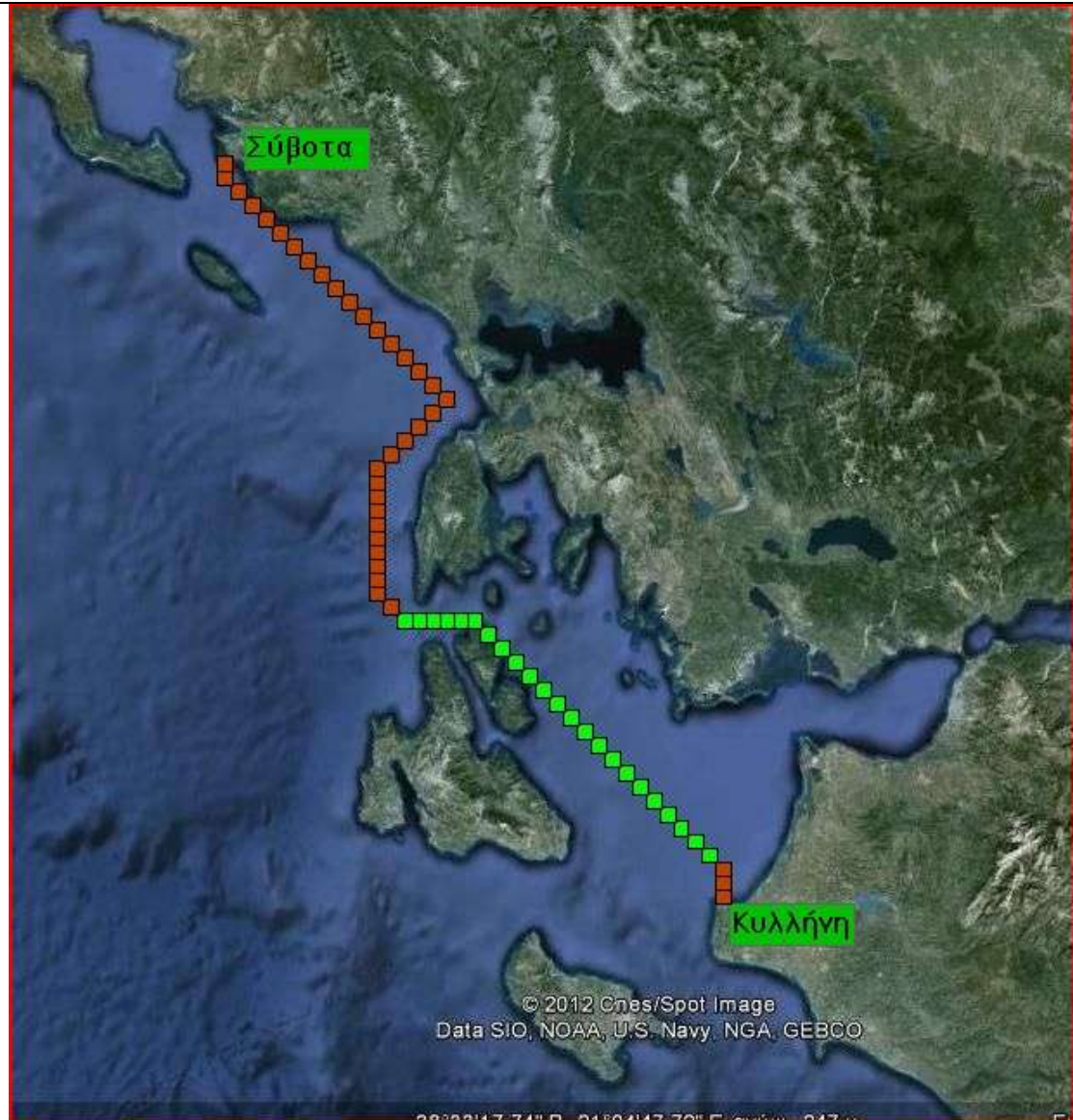

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 2. Οπτικοποίηση πορείας Αλκίδα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

...εις ξημέρωσε
...όλαβε η αυγή

Εικόνα 3. Η έναρξη της επίθεσης εναντίον της Κέρκυρας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 4. Η έξοδος των Κερκυραίων και Αθηναίων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σε ποιο σημείο έγινε η ναυμαχία;

Πρέπει να έχουμε υπόψη:

- Ότι οι Πελοποννήσιοι είχαν ξεκινήσει ήδη όταν άρχισαν τις ετοιμασίες οι Κερκυραίοι.
- Ότι τα πληρώματά τους ήταν καταπονημένα.
- Ότι οι Κερκυραίοι θέλουν να ναυμαχήσουν μακριά από την πόλη τους.
- Ότι τα πληρώματα των Κερκυραϊκών πλοίων είναι μικτά.

Εικόνα 5. Εκτίμηση σημείου ναυμαχίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 6. Η πρόταση για το σημείο της ναυμαχίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 7. Κερκυραίοι και Αθηναίοι παίρνουν θέση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

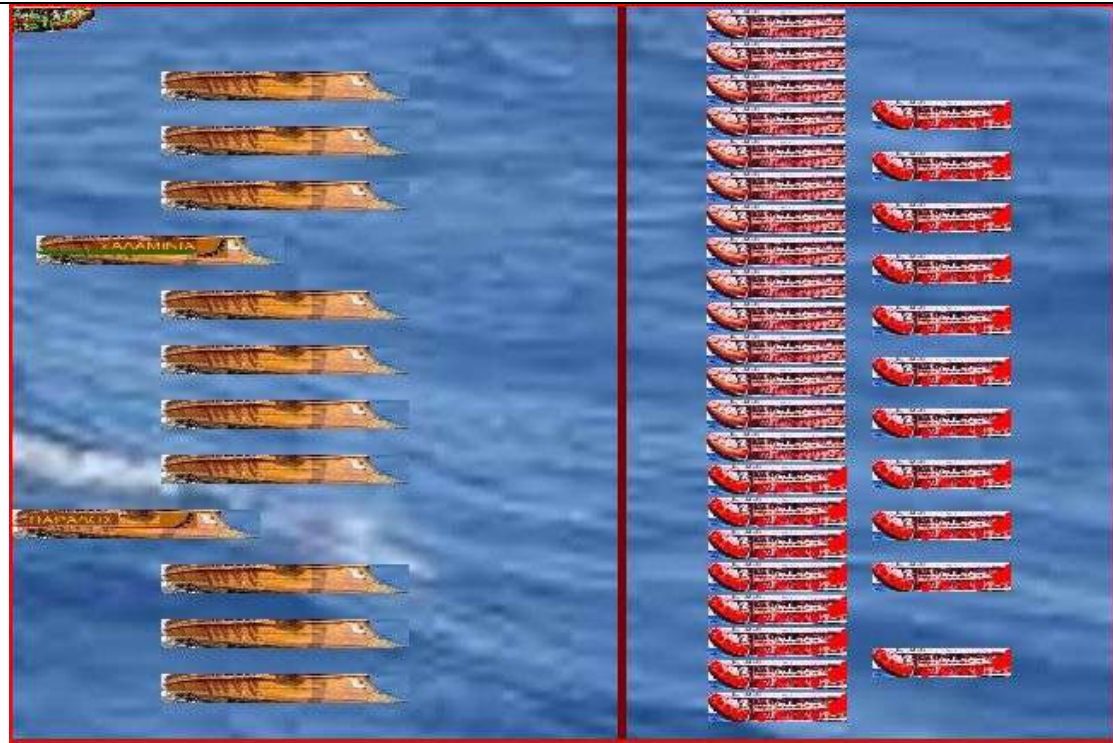
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 8. Οι Πελοποννήσιοι μοιράζουν το στόλο τους

Εικόνα 9. Παρατάσσουν μόνο 20 πλοία εναντίον των Κερκυραίων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 10. Η τακτική των Αθηναίων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 11. Παράταξη κατά κέρας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 12. Οι Αθηναίοι εφαρμόζουν τον "περίπλου"

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ναύτης: *Βρασίδα !! Βρασίδα !! Αί μετ' Αλκίδου νῆες ἐν ἐσχάτῳ κινδύνῳ εἰσίν.*

Βρασίδας: *Ἐρεῖς οὖν τι σαφέστερον;*

Ναύτης: *Μία ἡμετέρα ναῦς κατεδύθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων προσβαλόντων κατὰ κέρας. Μετὰ τοῦτο Ἀλκίδας κύκλω τὰς ναῦς ἐτάξατο, ὅπως μὴ δύνωνται Ἀθηναῖοι κατὰ κέρας προσβάλλειν αὐτῷ.*

Νῦν δέ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι περιπλέουσιν καὶ θορυβοῦσιν. Αἰ δέ μετ' Αλκίδου νῆες οὐχ οἶαι τε εἰσίν διὰ τὸν κύκλον κινεῖσθαι καὶ εἰ μὴ ὡς τάχιστα αὐτοῖς βοηθήσαιμεν, πάθοιμεν ἂν ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ πεπόνθαμεν, ὅτε Φορμίων τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τῇ τύχῃ ἡμᾶς ἐκώλυσεν.

Βρασίδας: *Ἀλκίδας ἄφρων ἐστί. Ἴθι δὴ, ἐάσωμεν Κερκυραίους. Οὐδεὶς κίνδυνος ἐστί παρά τούτων, ὅτι εἰσίν ἄδαεῖς. Ἀκτέον ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους!*

Εικόνα 13. Ένας αποκαλυπτικός διάλογος (Κάνοντας κλικ βλέπει κανείς τη μετάφραση)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τη δ' υστεραία επί μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινούντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδα, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος. Ἢ Ἀλλὰ οὐτὶ καὶ τὴν ἐπόμενῃ μέρᾳ ἐπλευσαν ἐναντίον τῆς πόλης, παρόλο που οἱ Κερκυραῖοι βρισκόνταν σὲ ταραχῇ καὶ φόβῳ καὶ ὁ Βρασίδης τὸ παρότρυνε, ὅπως λέγεται, ὡστόσο ὁμῶς ἡ ψήφος τοῦ δὲν εἶχε τὴν ἴδια βαρῦτητα μετὰ τὴν ψήφῳ τοῦ Ἀλκίδα.»
Με ποιὸν καὶ γιὰτί συμφωνεῖτε;

ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγροὺς. Μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν. Ἀφοῦ ὁμῶς ἔκαναν ἀπόβασιν στὸ ἀκρωτήριο Λευκίμμη λεηλατοῦσαν τοὺς ἀγροὺς. Κι ἀφοῦ μέχρι τὸ μεσημέρι ρήμαζαν τὴ γῆ ἀναχώρησαν (γιὰ τὰ Σάββατα).»

Κάντε κλικ ἐδῶ γιὰ συνέχεια

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αυτός είναι ένας υποτιθέμενος διάλογος. Μπορείς να τον μεταφράσεις;

ΑΓΓΕΛΟΣ: Ἀλκίδα, ἄρτι ἐωράκαμεν φρουκτωρίαν!!

ΑΛΚΙΔΑΣ: Ποῖον ἐστί το μήνυμα;

ΑΓΓΕΛΟΣ: Προσπλέουσι ἐξήκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀπό Λευκάδος.

ΑΛΚΙΔΑΣ: Νῆ τόν Δία! Πῶς τοῦτο ξυνέβη; Καλεῖτε ταχέως δεῦρο
Βρασίδα νά βουλευσώμεθα περὶ τοῦ πρακτέου.

ΑΓΓΕΛΟΣ: Ὅδ' ἐκ νεῶς ἄψορρος εἰς δέον περᾶ.

ΒΡΑΣΙΔΑΣ: Τί δ' ἐστί; ποῖα ξύμμετρος προὔβην τύχη;

ΑΛΚΙΔΑΣ: Οὔτοι, ὦ Βρασίδα λεγουσιν ὡς προσπλέουσιν ἀπό
Λευκάδος ἐξήκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων. Τί πρὸς τοῦτο
ποιῶμεν;

ΒΡΑΣΙΔΑΣ: Εἰ ἐμέ ἤκουες', ὦ Ἀλκίδα, Κέρκυραν ῥαδίως ἤρηκεμεν
ἤδη. Νῦν δέ δοκεῖ μοι βέλτιον εἶναι κρύφα ἀπιέναι
παραχρημα παρὰ τὴν γῆν. Οὐ πρέπει θηρᾶν τὰ μῆχανα.

ΑΛΚΙΔΑΣ: Ξυγχωρῶ σοι, ὦ Βρασίδα. Καιροὶ γάρ οὐ μενετοί.